

'Nog meer onderwijs is economisch onrendabel'

Investeren in onderwijs staat bij menige politieke partij hoog op de agenda. Prof.dr. Lex Borghans (UM) zet zijn vraagtekens bij het nut van investeren in meer onderwijs in zijn huidige vorm. “Voor elke twee uur die we werken besteden we een uur aan leren. Als we nog meer tijd aan leren gaan besteden zal er steeds minder tijd overblijven om te werken. Er blijft dus steeds minder tijd over om de dure investeringen in onderwijs terug te verdienen”, aldus Borghans. Dit zei Borghans in zijn oratie, waarmee hij op 1 december het ambt van hoogleraar Arbeidseconomie en Sociaal Beleid aan de Universiteit Maastricht aanvaardde. Hij pleit voor een economische afweging van de inhoudelijke keuzes die in het onderwijs worden gemaakt, zodat de maatschappij optimaal kan profiteren van de investeringen in kennis. “De keuzes die vanuit een economische invalshoek worden gemaakt, zijn niet altijd de keuzes van iemand die zoveel mogelijk en zo goed mogelijk wil leren.”

Volgens Borghans is niet alleen de vraag of we meer tijd moeten besteden aan onderwijs en leren belangrijk. “We moeten ons ook afvragen wat we willen leren, hoe we dit willen leren en wanneer dit het beste kan. Hierbij gaat het om een economische afweging. Als we tijd besteden om het ene vak te leren is er op dat moment geen tijd voor een ander vak. Als we naar een cursus gaan zijn we niet aan het werk.” Aan de hand van een aantal voorbeelden laat hij zien dat van jong tot oud keuzes moeten worden gemaakt:

1. Als kinderen eerder beginnen met leren lezen en schrijven steken ze minder op. Vele jaren later is het verschil nog merkbaar. Toch hoeft dit voor hen geen nadeel te zijn. Doordat ze eerder begonnen zijn, zijn ze ook eerder klaar en kunnen ze dus eerder gaan werken of langer doorstuderen.
2. Op de basisschool wordt – mede als gevolg van de klassenverkleining – steeds meer tijd besteed aan individuele instructie. Hierdoor gaat veel lestijd verloren. Het is de vraag of de voordelen van persoonlijke aandacht opwegen tegen de grote reductie van lestijd. Gezelligheid in de klas lijkt ook steeds belangrijker te worden. Uit een steekproef op een basisschool blijkt dat 18% van de lestijd besteed wordt aan zaken die niet gepland stonden op het lesrooster. Dat is over de hele basisschooltijd bezien meer dan een jaar.
3. De laatste tijd wordt veel belang gehecht aan levenslang leren. De meeste argumenten voor levenslang leren zijn feitelijk argumenten voor leren in het algemeen. De basisregel voor onderwijs zou daarom moeten zijn: hoe eerder hoe beter. Uit onderzoek blijkt dat veel mensen die later in hun leven nog onderwijs gaan volgen dit doen omdat ze achteraf vinden dat ze toen ze jong waren de verkeerde keuze hebben gemaakt. Jaarlijks gaat er 5,7 miljard euro verloren doordat studenten langer studeren dan nodig is en een tweede opleiding gaan volgen. Goede studie- en beroepskeuzevoorlichting is daarom van groot belang.

De hoogleraar pleit er voor om veel meer gegevens over het onderwijs te bewaren, zodat de lange-termijn-effecten van onderwijs geanalyseerd kunnen worden. “Deze inzichten zullen van groot belang zijn om doelgerichte innovaties in het onderwijs door te kunnen voeren”, aldus Borghans. “Daarnaast is het voor de verdere innovatie van het Nederlandse onderwijs van groot belang om systematisch te experimenteren met de opzet van het leerproces.”